

BÖLÜM 3: YASAMA

Yasama Yetkisinin Özellikleri

1) Genelliği (Sınırsızlığı)	2) Asliliği (ilk eliği)
Anayasaya aykırı olmadığı sürece istediği konuda istediği kadar kanun çıkarabilir.	Meclis araya başka bir organ girmeden kendi kanun çıkarır.
3) Devredilmezliği	4) Sürekliliği
Yasa yetkisi TBMM'ye aittir.	Yasama yetkisinin kesintiye uğramaması.

TBMM

1982: 400 mv-----1987: 450 mv-----1995: 550 mv-----2017: **600 mv**

Milletvekili sayısını: Anayasa belirler.

Milletvekillerinin illere dağılımını: Nüfusa göre YSK belirler.

- Genel seçimler ve CB seçimleri **5** yılda 1 aynı gün **birlikte** yapılır.
- CB seçiminde birinci oylamada gerekli çoğunluğun sağlanamaması halinde ikinci oylama yapılır.
- Süresi biten tekrar mv seçilebilir.

Seçimlerin Yenilenmesi

TBMM	CUMHURBAŞKANI
Parlamento kararı - İsteddiği zaman Üye tam sayısının 3/5'i (360)	Herhangi bir neden belirtmeksizin yenileyebilir.
Yenileme kararı 48 saat içinde RG'de yayımlanır. Yayımlı takip eden 60 gün sonraki ilk Pazar TBMM ve CB seçimi birlikte yapılır.	
Cumhurbaşkanının 2.döneminde meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verirse CB bir defa daha aday olabilir (normalde en fazla 2 kez).	
Yenilenmesine karar verilen meclisin ve CB'nin yetkileri bu organların seçilmesine kadar sürer.	

NOT: Seçimlerin geriye bırakılmasının (ertelenmesi) tek sebebi: Savaş.

Her defasında 1 yıl süreyle TBMM erteleyebilir.

Ara Seçimler

Bir yasama döneminde 1 kez ara seçim yapılabilir.

Son yapılan seçimlerden 30 ay geçmedikçe ve seçimlere 1 yıl kala ara seçime gidilemez.

Aradaki **18 ayda** gidilir.

İstisnalar:

TBMM üye tam sayısında %5'lik (**30mv**) eksilirse 3 ay içinde ara seçim yapılır. Son 1 yıl yine yapılamaz.

Bir ilin ya da seçim çevresinin mecliste hiç temsilcisi kalmazsa boşalmayı takip eden 90 gün sonraki ilk Pazar ara seçim yapılır.

MV seçilme yeterlilikleri

- Türk vatandaşı olmak
- 18 yaşı doldurmuş olmak (2017)**
- En az ilkokul mezunu olmak (ilk defa 1982 anayasasında)
- Askerlikle ilişkisi bulunmamak (2017)**
- Kısıtlı olmamak
- Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak
- Taksirli suçlar hariç toplam 1 yıl ya da daha fazla hüküm giymemiş olmak
- Yüz kızartıcı suçlardan ve terör suçundan hiç hüküm giymemiş olmak (Affa uğrasa dahi mv seçilemez)

NOT: Süresi biten mv yeniden seçilebilir.

NOT: Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar da yazılı şekilde TBMM önünde ant içerler.

Milletvekilliği İçin Görevden Çekilmesi Gerekenler

- Hakimler ve savcılar
- Silahlı kuvvet mensupları
- Yüksek yargı organı mensupları
- Yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan kamu görevlileri
- Devlet memurları
- YÖK üyeleri
- Yükseköğretim kurulundaki öğretim elemanları

KARIŞTIRMA: Avukat ve işçinin çekilmesine gerek yoktur!

Milletvekili sıfatı: Mazbatayla başlar.
(Tutanak - il seçim kurulu)

Göreve başlaması: Yemin etmesi ile

Aylık, ödenek, yollukları kanunla belirlenir.
(Bunların 3 aylığını önden alabilir.)

UYARI:

- Hakimler ve savcılar
  - Silahlı kuvvet mensupları
  - Yüksek yargı organı mensupları
- seçilemezlerse mesleğe geri dönemezler.**

Yasama Muafiyetleri (Bağımsızlığı)

Yasama Sorumsuzluğu	Yasama Dokunulmazlığı
“Söz - Düşünce - Oy”	“asılsız suç” Meclisten karar çıkmadıkça Tutulamaz - Tutuklanamaz - Sorgulanamaz - Yargılanamaz
	İstisnaları 1) Ağır ceza gerektiren suçüstü halde yakalanırsa, 2) Soruşturmasına mv seçilmeden önce başlamak şartıyla anayasanın 14. Maddesindeki durumlar (Devlet bütünlüğüne yönelik eylemler)
Kaldırılmaz	Kaldırılabilir
Mutlak koruma	Nispi koruma
Hukuki + Cezai koruma	Kaldırılması kararı: TBMM Genel Kurulu Toplantıya katılanların salt çoğunluğu
	Dokunulmazlığın kaldırılması mv’ni sona erdirmez.
	MV sona ererse dokunulmazlık kendiliğinden biter.
	Karara itiraz: AYM İlgili vekil veya başka vekil / 7 gün içinde AYM kesin kararı 15 gün içinde açıklanır
Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar da göreviyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.	

NOT: Daha önceden Bakanlar Kurulu 6 ayı geçmemek üzere milletvekilini meclisin izni ile görevlendirilebiliyordu (Yasama uyumsuzluğu).

Artık **TBMM üyeleri, yürütme tarafından resmi ya da özel herhangi bir işte görevlendirilemez.**

Milletvekilliğini Sona Erdiren Haller

Kendiliğinden	Mahkeme Kararı ile	TBMM Kararı ile
Ölüm, gaiplik CB seçilme Bakan seçilme CB yardımcısı seçilme	Kesin Hüküm Kısıtlanma (Mahkeme kararı TBMM Genel kurulunda okunması ile biter-bildirilmesiyle)	İstifa (basit çoğunluk) Devamsızlık (Bir ayda mazeretsiz ya da özürsüz toplam 5 birleşim - üts’nin salt çoğunluğu-301) MV ile bağdaşmayan görev (basit çoğunluk) 7 gün içinde AYM AYM 15 gün içinde kararını açıklar

Karıştırma: Milletvekilliğini bitirmeyen haller;

- Partisinin kapatılmasına sebep olma (2010)
- Partisinden istifa etmesi
- Dokunulmazlığın kaldırılması
- Meclis başkanı seçilmesi

TBMM’nin Çalışma Düzeni

- Yasama Dönemi: İki genel seçim arasındaki süre
- Yasama Yılı: 1Ekim-30 Eylül
- Tatil: 1 yasama yılında 3 ay (Temmuz, Ağustos, Eylül)
- Ara verme: 15 gün
- Birleşim: Belli bir günde açtığı toplantı
- Oturum: Birleşimin ara ile bölünen kısımlarıdır.

Olağanüstü Toplantı

Cumhurbaşkanı	Meclis Başkanı
Doğrudan	Doğrudan
	120 mv’nin talebi ile (1/5)

Mecliste Toplantı ve Karar Yeter Sayıları

Üts: **600**

Toplantı yeter sayısı: Üts’nin 1/3’ü (**200**)

Karar yeter sayısı: Toplantıya katılanların salt çoğunluğu (basit-adi çoğunluk) üts’nin 1/4’ünün 1 fazlasından az olamaz. Yani en az **151**

TBMM İç Yapısı

1-Başkanlık Divanı 2-Siyasi Parti Grupları 3-Komisyon 4-Danışma Kurulu

Meclis İçtüzüğü: Parlamento kararı. Yöntemsel bağımsızlık.

Meclis İçtüzüğü'nün yargısal denetimi: Anayasa Mahkemesi

1-Başkanlık Divanı

Meclisin çalışmalarını yürüten, yöneten oluşumdur.

- ❖ TBMM Başkanı
- ❖ Başkan Vekilleri
- ❖ Kâtip Üyeleri
- ❖ İdare Amirleri

Bunlar MV olmak zorundalar.

Bir yasama döneminde 2 kez seçim yapılır. İlk seçilenin görev süresi 2 yıl. İkinci seçilenlerin o yasama döneminin sonuna kadar.

Meclis başkanı hiçbir oturumda oy kullanamaz.

Başkan vekilleri ise yönettikleri oturumda oy kullanamazlar.

TBMM Başkanı: En yaşlı mv geçici meclis başkanı

TBMM Genel Kurulu seçer. ----- Parlamento Kararı ----- Gizli oy

Adaylıklar 5 gün içinde açıklanır. Seçim 5 gün içinde tamamlanır. En fazla 4 turda tamamlanmalıdır.

1.turda meclis üye tamsayısının 2/3 ünü tamamlayan aday seçilir **(400)**

2.turda meclis üye tamsayısının 2/3 ünü tamamlayan aday seçilir **(400)**

3.turda meclis üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanmalı **(301)**

4.turda bir önceki turda en çok oyu alan aday katılır. En çok alan kazanır.

NOT: Kamu baş denetçisi de bu şekilde seçilir.

- Parti ile ilişkisi kesilmez.
- Milletvekilliği bitmez.

TBMM Başkanının temel görevleri

- Meclise başkanlık etmek
- Meclisi temsil etmek
- Meclisi toplantıya çağırarak

UYARI: TBMM Başkanı, Cumhurbaşkanına vekâlet ETMEZ!

(Cumhurbaşkanına Cumhurbaşkanlığı yardımcılarını vekâlet eder)

TBMM'nin Görevleri

- ❖ **Cumhurbaşkanının, Cumhurbaşkanlığı yardımcılarının ve bakanların yüce divanda yargılanmasına karar vermek (301, 360, 400 mv)**
- ❖ Genel seçimlerin yenilenmesine karar vermek - **3/5 (360)**
- ❖ Bütçe ve Kesin hesap kanun **tekliflerini** görüşüp, kabul etmek
- ❖ TBMM başkanını seçmek
- ❖ AYM'ye 3 üye seçmek
- ❖ Sayıştay başkan ve üyelerini seçmek
- ❖ RTÜK üyelerini seçmek
- ❖ Kamu baş denetçisini seçmek
- ❖ Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak (yayım CB)
- ❖ Anayasa değiştirmek
- ❖ Milletlerarası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak (onay CB)
- ❖ Para basılmasına karar vermek
- ❖ Genel ve özel af ilanına karar vermek (3/5) - **360**
- ❖ Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kullanılmasına izin vermek
- ❖ Yabancı ülkelere asker göndermek,
- ❖ Yabancı ülkelere gelen askerlerin Türkiye'de kalmasına izin vermek
- ❖ Olağanüstü hal kararlarını onaylamak ve süresini uzatmak
- ❖ Savaş ve barışa karar vermek
- ❖ **HSK'ye 7 üye seçmek**

Kanun Koymak, Değiştirmek ve Kaldırmak

Maddi Kanun	şekli Kanun
Sürekli, genel, soyut Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu	Sürelili, özel, somut Af Kanunu, Kesin Hesap Kanunu, Uygun Bulma K.

Kanun tekliflerinin TBMM’de görüşölme usul ve esasları içtüzükle düzenlenir.

Kanun Önerisi/Teklifi – Milletvekili verir.		
TBMM Başkanlığına teklif verilir. Başkanlık Komisyona gönderir.		
Komisyondan başkanlığa tekrar rapor gelir.		
Başkanlık, TBMM Genel Kuruluna raporu sunar.		
Genel kurulda kanunlar 151 ’den az olmamak şartıyla adi çoğunlukla kabul edilir. (Yani toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile ama bu sayı karar yeter sayısı 151’den az olamaz)		
Red	Kabul	
1 yıl yenilenemez	Cumhurbaşkanına gider	
	15 gün içinde RG’de yayım	Geri gönderme TBMM’ye gönderdi
	Yürürlük tarihi belirtilmeyen kanunlar RG’de yayımlandığı gün yürürlüğe girer.	Geri gönderilen kanun 301 evet oyuyla aynen kabul edilirse (ÜTS salt çoğunluk) CB, 15 gün içinde Resmi Gazetede yayımlar.

Yani **cumhurbaşkanının geri gönderdiği kanun, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile** kabul edilebilir.
CB’nin veto edemediği tek kanun: Bütçe kanunu

SORU: Kanunların yargısal denetimini kim yapar? Anayasa Mahkemesi

NOT: Parlamento kararlarına karşı yargı yolu kapalıdır.

İSTİSNALARI: Meclis içtüzüğü - Yasama dokunulmazlığının kaldırılması - Milletvekilliğinin düşürölmesi

Anayasa Değiştirmek

Teklif $\geq (1/3)$ 200 milletvekili		
TBMM Başkanlığına verdi		
Anayasa Komisyona gitti. Rapor hazırlandı.		
TBMM Genel Kurulu		
Genel kurulda görüşölme usulleri İvedilikle görüşülemez. Öncelikle görüşülür 2 kez görüşülür. 2 görüşme arasında 48 saatlik serinleme süresi vardır.		
Oylamaya geçilir. "Gizli oy"		
sayı $< (3/5)$ 360 $\rightarrow$ RET		
360 $(3/5) \leq$ Kabul $< (2/3)$ 400 $\rightarrow$ CB'ye gider		
Geri gönderme	Halk oylaması (zorunlu)	
Kabul $\geq$ 400 $\rightarrow$ CB'ye gider		
Halk oylaması (ihtiyari)	Onay	Geri gönderme

İlgili anayasa değişikliği kanununun RG’de yayımını izleyen 60 gün sonraki Pazar referandum yapılır.

Bütçe ve Kesin Hesap Kanun TEKLİFİNİ Görüşüp Kabul Etmek

Bütçe Kanunu (CB hazırlar)	Kesin Hesap Kanunu (CB)
CB bütçe kanun teklifini, malî yılbaşından en geç 75 gün önce, TBMM'ye sunar. Bütçe teklifi Bütçe Komisyonunda görüşülür. Komisyonun 55 gün içinde kabul edeceği metin Genel Kurulda görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.	Bütçe kanununu denetlemek için çıkarılır. Kesin Hesap Kanun teklifi , ilgili olduğu mali yılın sonundan başlayarak en geç 6 ay sonra cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye sunulur.
Şekli kanun Yargısal denetimini AYM yapar. CB'nin veto edemediği tek kanundur.	Şekli Kanun Sayıştay genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesin hesap kanun teklifinin verilmesinden başlayarak en geç 75 gün içinde Meclise sunar. (Bütçeye uygunluk denetimini TBMM Genel Kurulu adına Sayıştay yapar.)

NOT: Kesin hesap kanunu teklifi, yeni yıl bütçe kanunu teklifiyle birlikte görüşülür ve karara bağlanır.

Milletler Arası Anlaşmaları Uygun Bulmak

TBMM uygun bulur. CB onaylar ve yayımlar.

Bu şekilde yürürlüğe giren milletler arası anlaşmalar kanuna denktir.

NOT: Temel hak ve hürriyetlerle ilgili milletler arası anlaşmalar kanundan üstündür.

NOT: Milletler arası anlaşmaların yargısal denetimi yapılamaz.

Savaş İlan Etmek ve TSK'nın Kullanılmasına Karar Vermek

Parlamento kararı. Ani durumda CB de kullanabilir.

Para Basılmasına Karar Vermek - Kanunla

Kâğıt Para	Madeni Para
Merkez Bankası basar	Darphane - Damga Matbaası - Hazine
Merkez Bankası dağıtır. Merkez bankası başkanı görev süresi: 4 yıl. CB atar.	

Genel ve Özel Af İlan Etmek - Kanunla - (3/5) **360** mv

Genel Af	Özel Af
Hem suç hem ceza ortadan kalkar.	Ceza kalkar.
Affedilemeyen tek suç: orman suçları	

Kamu Baş Denetçisi Seçmek - 2010

İdare ile ilgili şikâyetleri inceler. İlk: Mehmet Nihat Ömeroğlu. Şu an: Şeref Malkoç TBMM Başkanlığına bağlı / 4yıl - En fazla 4 tur - gizli oy - Parlamento Kararı 1.tur - (2/3) - 400 mv 2.tur - (2/3) - 400 mv 3.tur - üts'nin salt çoğunluğu - 301 mv 4.tur - 3.turda En fazla oy alan 2 aday katılır. Oy fazlası alan kazanır.

Anayasa Mahkemesine 3 Üye Seçmek - 2010

15 üye (2017) ----- 12 üye CB - 3 üye TBMM Parlamento kararı - En fazla 3 turla - Gizli Oy 1.tur - (2/3) - 400 2.tur - üts'nin salt çoğunluğu - 301 3.tur - 2.turda en çok oyu alan 2 kişi katılır. Fazla olan kazanır.
2 üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, Her boş yer için gösterilen 3 aday içinden 1 üyeyi baro başkanlarının serbest avukatlar içinden gösterecekleri 3 aday içinden seçer.

1-YAZILI SORU

En geç 15 gün içerisinde cevaplanmak üzere; milletvekillerinin, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.

2-GENEL GÖRÜŞME

Toplumu veya devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi

Cumhurbaşkanı

Siyasi Parti Grupları

En az 20 mv

Yaptırımı yok.

3-MECLİS ARAŞTIRMASI

Bir konuda bilgi edinmek için yapılan inceleme Devlet sırları ile ticari sırlar konu olamazlar.

Cumhurbaşkanı

Siyasi Parti Grupları

En az 20 mv

Yaptırımı yok

Meclis araştırması, genel görüşme ve yazılı soru önergelerinin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile araştırma usulleri Meclis İçtüzüğü ile düzenlenir.

4-MECLİS SORUŞTURMASI

Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanların görevleriyle ilgili “cezaî” sorumluluğunu denetler.

Görevleri ile ilgili suç işledikleri iddiasıyla Üts'nin salt çoğunluğu **önerge verir (301)**

Meclis önergeyi en geç 1 ay içinde görüşür.

Üts'nin 3/5'ünün gizli oyuyla **soruşturma açılmasına karar verir (360)**

Soruşturma açılmasına karar verilirse 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.

Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporu 2 ay içinde Meclis Başkanlığına sunar.

Soruşturmanın bu sürede bitirilmemesi halinde, komisyona 1 aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor, başkanlığa verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde dağıtılır.

Dağıtımdan itibaren 10 gün içinde genel kurulda görüşülür.

TBMM, ÜTS'nin 2/3'ünün gizli oyu ile **yüce divana sevk kararı alabilir (400)**

Yüce divana gönderilince görevi sona ermez. Hüküm giyerse sona erer.

Yüce divan yargılaması **3 ay içinde tamamlanır**, bu süre içinde tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere 3 aylık ek süre verilir. Yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

ÖZET: 2017 değişikliği ile kaldırılanlar: Sözlü Soru ve Gensoru

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erer.

Yüce divana sevk için soruşturma açma istemi: **301**

Soruşturma açmaya karar verme: **360 (3/5)**

Yüce divana sevk kararı: **400 (2/3)**

Bu notları hazırlarken Esra Özkan Karaoğlu hocamızın videolarından sıkça faydalandım. Kendisine emeğinden ve güzel anlatımından ötürü teşekkür ederim.

Yıl içerisinde notlarda, konularda olabilecek güncellemelere dikkat ediniz.